


7. Ровний А.С. Сенсорні механізми управління точнісними рухами людини. Харків: ХДАФК, 2001. – 220с. 9.


8. Чустрак А.П. Статокінетична стійкість школярів: монографія. Одеса: видавець Букаев В. В., 2015. 126 с. ISBN 978-617-7215-25-6

Отримано 18.05.2023

БУТЕНКО М. В.,

*аспірант відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ;*
 <https://orcid.org/0000-0003-1800-2410>;

ХАРЧЕНКО С. В.,

*кандидат психологічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;*
 <https://orcid.org/0000-0002-5149-7892>

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОЦЕСІ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Національна поліція України є одним із основних органів правопорядку, який забезпечує охорону прав і свобод людини, протидіє злочинності, підтримує публічну безпеку і порядок. Професійна діяльність поліцейського часто здійснюється в екстремальних ситуаціях. Ці екстремальні ситуації пов'язані із взаємодією поліцейського з іншими особами, які можуть бути як правослухяними громадянами, так і правопорушниками. Важливою складовою підготовки до ефективної взаємодії з іншими членами суспільства в службовій підготовці працівників Національної поліції України є тактична підготовка. Тактична підготовка включає комплекс заходів, який спрямований на набуття і вдосконалення поліцейськими навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику [1].

Роль тактичної підготовки для підрозділів Національної поліції в сучасних умовах значна, адже наслідки різноманітних надзвичайних ситуацій, таких як стихійне лихо, значна аварія на підприємстві, транспортна катастрофа, груповий антигромадський вияв, будуть успішно і з мінімальними втратами усунені за умови добре організованих дій сил, які забезпечують публічну безпеку і порядок, безпеку руху, встановлений режим у зоні надзвичайної ситуації [2].

У рамках тактичної підготовки формуються навички та принципи дії поліцейського в різних екстремальних ситуаціях, засвоюється ефективний алгоритм дій в цих умовах. У методичних матеріалах щодо тактичної підготовки курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ пропонуються відпрацювання таких ситуацій, як бійка в гуртожитку та в інших громадських місцях, домашнє насильство, зупинка транспортного засобу, виїзд на місце вбивства, пограбування тощо [3]. Методичні рекомендації надають загальні принципи,

визначають підстави застосування заходів примусу. Зазначимо, що робота поліцейського найчастіше включає систему «людина – людина», таким чином, потрібно звернути увагу на розвиток певних властивостей, які можуть забезпечити ефективну та успішну професійну діяльність поліцейського. Поліцейському необхідно вміти контролювати власну поведінку та емоції, розуміти їх, передбачати наслідки, планувати їх, а також вміти розшифровувати у громадян. Тому, на нашу думку, необхідно в рамках тактичної підготовки забезпечувати розвиток соціального інтелекту поліцейських.

Соціальний інтелект – це здатність людини керувати власною поведінкою, прогнозувати поведінку іншої людини, правильно її трактувати, вміти підтримувати контакти з іншими особами, розуміти вербальну та невербальну поведінку людей. В умовах екстремальних ситуацій достатній рівень розвитку соціального інтелекту може сприяти більш ефективному та успішному виконанню поліцейським покладених на нього обов'язків.

Тактична підготовка включає відпрацювання реальних ситуацій, які зустрічаються в роботі поліцейського, тому пропонуємо в рамках цієї підготовки або використовувати стандартний набір ситуацій і включати до них психологічні аспекти, або взагалі розробити нові варіанти з акцентом на розвиток соціального інтелекту.

Таким чином можна покращити розвиток комунікаційних здібностей поліцейських, умінням зчитувати невербальні сигнали громадян. Це дозволить вирішувати конфліктні ситуації використовуючи лише вміння правильно комунікувати, здійснювати правильний аналіз почутого та здійснювати дії, які забезпечить зменшення ризиків загрози життю та здоров'ю, як поліцейським, так й іншим громадянам. Розвинуті здібності соціального інтелекту можуть допомагати не лише ефективно вирішувати конфліктні ситуації, а за необхідності забезпечити час для виклику допомоги допоміжних сил, для більш детального планування напарниками відповідних дій. Слід також враховувати той факт, що суттєве значення для підтримки авторитету поліції має поведінка поліцейських у процесі спілкування з громадянами [4].

Пропонуємо до ситуацій тактичної підготовки включити проведення поверхневої перевірки у громадян, оскільки невірний психологічний підхід може призвести до негативних наслідків, зокрема, знищення речових доказів або нанесення ушкоджень поліцейським. Відповідно, слід розробити ситуації, в ході яких буде відпрацьовуватися вміння правильно ставити питання та зчитувати вербальні та невербальні ознаки щодо надання неправдивої інформації. У процесі відпрацювання таких ситуацій доцільно поєднати психологічні підходи до вирішення проблеми із застосуванням заходів примусу у разі неочікуваних дій громадян.

Окремо також слід розглядати такі вправи, які будуть забезпечувати формування стресостійкості та вміння адекватно реагувати на провокаційні дії громадян, особливо тих, які є образливими для працівника поліції, спрямованими на те, щоб викликати в нього бурні негативні емоційні реакції, що може негативно вплинути на авторитет окремих поліцейських і всієї Національної поліції України. В таких ситуаціях можна відпрацювати навички прогнозування поведінки учасників конфлікту, уміння вирішувати конфлікт тощо.

Звичайно вказаний перелік не є вичерпним і може бути розширеним. Загалом, можливість в рамках тактичної підготовки здійснювати комплексний розвиток психологічних властивостей особистості поліцейських, зокрема, соціального інтелекту, сприятиме підвищенню успішності виконання ними професійних завдань.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 10.04.2023)

2. Тьорло О. І., Йосипів Ю. Р., Синенький В. М. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. Посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

3. Тактика самозахисту та особистої безпеки працівників Національної поліції України: метод. рек. [уклад.: Бортник С. М., Моргунов О. А., Артем'єв В. О., Хомко І. Г.]. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків: ХНУВС, 2017. 136 с

4. Комісаров О.Г., Собакарь А.О., Соболев Е.Ю., Юнін О.С. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с.

Отримано 09.05.2023



ВАВРИК Л. В.,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри професійної психології

Національної академії Служби безпеки України (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-0175-1880>;

АНДРІЄТІ А. В.,

старший викладач кафедри професійної психології

Національної академії Служби безпеки України (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-9917-4435>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

На сьогодні представники сектору безпеки і оборони України виконують найскладніші завдання щодо стримування та відсічі збройної агресії російської федерації на території нашої країни. У сучасних умовах, пов'язаних із посиленням загроз національній безпеці нашої держави, збільшенням кількості та інтенсивності посягань, спрямованих на порушення її територіальної цілісності, висувуються принципово нові вимоги щодо психологічної підготовки правоохоронців до діяльності в екстремальних умовах.

Вивченню питання психологічної підготовки сучасного правоохоронця до діяльності в екстремальних умовах приділили увагу у своїх дослідженнях такі